

Handläggare: Mari Yoda
Telefon: 08-508 281 63

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
Mhn 2011-11-22 p 20

Rapport från tillsyn över biltvättanläggningar, hösten 2011

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna rapporten
2. Överlämna rapporten till verksamhetsutövarna i branschen samt till Svenska Petroleum och Biodrivmedel Institutet.

Gunnar Söderholm
Förvaltningschef

Gustaf Landahl
Avdelningschef

Sammanfattning

Miljöförvaltningen utövar tillsyn över de fordonstvättar som finns inom staden. Sedan ett antal år tillbaka krävs veckoprovtagning av avloppsvattnet från anmälningspliktiga anläggningar. Kontrollen utförs för att säkerställa att reningsanläggningarna fungerar på godtagbart sätt och därigenom reducerar utsläppen av metaller och olja.

Förvaltningen noterar en svagt positiv trend när det gäller reningsresultat men ser att det fortfarande finns stora skillnader mellan olika anläggningar och att resultaten även kan variera kraftigt för den enskilda tvätten. Andra noteringar från tillsynen är att kemikaliehanteringen förbättrats påtagligt samt att arbetet med energieffektiviseringar börjat komma igång inom vissa verksamheter.

För det framtida arbetet noteras att kontinuiteten i såväl tillsynsbesök som provtagning mm. är fortsatt viktigt. Bättre och, om möjligt, snabbare rapportering

av provresultat skulle också öka förutsättningarna att åstadkomma väl fungerande anläggningar. Fokus ska ligga på att så snabbt som möjligt korrigera avvikelser. Förvaltningen bedömer det också viktigt att fortsätta att samverka med branschens aktörer, dvs. förutom den enskilde verksamhetsutövaren även företrädare för oljebolag, konsulter m.fl.

Bakgrund

I Stockholm stad finns ca.75 stycken bil- och busstvättsanläggningar. De varierar mycket i storlek och finns i regel i anslutning till andra anläggningar som bensinstationer och bilverkstäder. 60 av dessa anläggningar är anmälningspliktiga med mer än 5000 fordonstvättar per år. På knappt 15 anläggningar tvättas mellan 2000 och 5 000 bilar per år och därutöver finns en rad verkstäder, rekonditioneringsfirmor etc. där tvätt förekommer i varierande omfattning.

Huvuddelen av de anmälningspliktiga anläggningarna är publika automatbiltvättar. Det finns också anmälningspliktiga anläggningar för tvätt av bussar och andra tyngre fordon samt hyrbilsfirmor etc. som tvättar mer än 5000 bilar per år. De mindre anläggningarna utgörs främst av bilverkstäder där man utför tvätt. I övrigt är det hyrbilsfirmor eller andra verksamheter där man tvättar sina bilar internt. På dessa mindre anläggningar sker tvätten ofta manuellt.

Branschen har sedan 2010 växt något. De objekt som tillkommit är främst icke publika tvättar på verkstäder och företag med en vagnpark, som inte har biltvätt som huvudverksamhet.

Branschens miljöpåverkan består i utsläpp till vatten av metaller, oljeprodukter och organiska ämnen som kommer från bl.a. fordon, däck och tvättkemikalier.

Från 2006 och framåt har alla anmälningspliktiga verksamheter i Stockholms stad förelagts att utföra veckoprovtagning på det utgående renade vattnet. Tidigare har dessa biltvättar utfört dygnsprovtagning, vilket miljöförvaltningen inte ansåg gav tillräcklig information om vilka utsläpp som sker från anläggningarna. Förutom att längre provtagningsperiod generellt bör ge säkrare värden täcks också helgens tvättar in av ett veckoprov. Inledningsvis förelades alla tvättarna att utföra två veckoprovtagningar under vinterperioden, november till april, under säsongen 2006/2007. Förvaltningens målsättning var att åstadkomma ett heltäckande underlag för att kunna bedöma framtida krav på provtagning.

Veckoprovtagningen innefattar krav på analys av bly, kadmium, krom, koppar, nickel, zink och olja. Riktvärdena som tillämpas anges av Svenska Petroleum och

Biodrivmedel Institutet (SPBI) och baseras på de riktvärden som fanns i det nu upphävda allmänna råd (96:1) om fordonstvättar som Naturvårdsverket utfärdat.

För de anmälningspliktiga anläggningar som inte klarat riktvärdena har nya förelägganden för efterföljande vintrar meddelats. Under 2011 har även sex mindre, (2000-5000 tvättar/år), anläggningar förelagts att ta ett veckoprov. I stort sett samtliga anmälningspliktiga anläggningar har frivilligt tagit prover trots att förelägganden inte skrevs generellt inför den gångna vintersäsongen.

Förvaltningens synpunkter

Resultat från provtagning

Analysresultat från provtagning under vintern 2010/2011 redovisas i bilaga 1.

Utifrån de kompletta provresultat som inkommit från den gångna vintern, 65 st, kan man utläsa att merparten av anläggningarna överskrider riktvärdet för någon eller några parametrar under den ena eller båda provtagningsveckorna.

Endast sju av 32 anmälningspliktiga anläggningar, som utfört två veckoprov, klarar riktvärdena vid båda provtagningsveckorna inom förelagd tidsperiod. Av de mindre anläggningarna har sju av 18 anläggningar klarat riktvärdena.

Vid bedömning av provresultaten används Svenska Petroleum och Biodrivmedel Institutets (SPBI) riktvärden för nya anläggningar som anger följande maximala föroreningsmängder per tvättad personbil:

- Samlingsparameter (bly, krom & nickel) 5 mg/fordon
- Kadmium 0,10 mg/fordon
- Zink 50 mg/fordon
- Mineralolja 2,5 g/fordon

Ovanstående kompletteras med Stockholm Vattens riktvärde för koppar som är 30 mg/fordon. Vid bedömningen av analysvaren har miljöförvaltningen tillämpat en felmarginal på 10 %.

Den parameter som många anläggningar har problem med att klara är riktvärdet för zink. Glädjande är att de flesta klarar riktvärdet för kadmium som är en av de metaller som är prioriterad att minimera i slammet. De högst prioriterade parametrarna ur miljösynpunkt är förutom kadmium, samlingsparametern för bly, krom och nickel, samt olja.

De anläggningar som inte klarat riktvärdena föreläggs om nya veckoprovtagningar under kommande säsong.

Även de anläggningar som byter ägare föreläggs om nya veckoprovtagningar. Nya ägare får, förutom beslut om tillsynsavgift och föreläggande om provtagning, också ett besök i samband med övertagandet. Vid besöket diskuteras förvaltningens krav på rening, egenkontroll mm. All nedlagd tid i samband med ägarbyte timdebiteras.

Framtida krav på provtagning och krav på åtgärder

Miljöförvaltningens uppfattning är att tillsynen av biltvättar är fortsatt viktig i arbetet med att minimera spridningen av framför allt metaller. Provtagningen av avloppsvattnet är ett sätt att verifiera verksamhetsutövarnas egenkontroll och skötsel av anläggningen. Men främst visar det om anläggningen klarar de utsläppskrav som ställs på anläggningen.

Under hösten 2011 har alla anläggningar som tvättar mer än 5000 fordon per år förelagts att ta nya prover. Förvaltningen har föreskrivit en eller två veckoprovtagningar, utan tidsbegränsning, beroende på resultaten av veckoprovtagningarna. För de anläggningar där genomförd provtagning visat goda resultat har förvaltningen bedömt att ett veckoprov under den hårdast belastade perioden, januari till mars, är tillräckligt. För de mindre anläggningarna har föreläggande om ett veckoprov meddelats.

Framförallt när det gäller de mindre anläggningarna brister det ofta i kunskapen kring anläggningens utförande och dimensionering. Den provtagning som nu genomförs utgör därför underlag för bedömning om det finns behov att installera kompletterande rening på anläggningen.

Förvaltningens inriktning är att skötseln av och funktionen hos anläggningen ska styra kraven på provtagning. Detta gäller såväl stora som små anläggningar och man skulle kunna tänka sig att de anläggningar som visat att de har korrekt dimensionerade anläggningar, väl fungerande egenkontroll och klarar riktvärdena medges provtagning med längre intervall. Vid nyanmälan av tvättanläggningar, och när anmälningspliktiga verksamheter får nya verksamhetsutövare, avser förvaltningen även fortsättningsvis kräva två veckoprover under vintersäsongen.

Under de senaste åren har tillsynen av biltvättarna, förutom årliga besök, i huvudsak varit inriktad på att få in de provresultat som verksamhetsutövarna har förelagts att komma in med. Tillsynen framöver kommer att fokusera på åtgärder för att komma till rätta med överskridna utsläppsvärden. På många anläggningar har

man inte kunnat utläsa någon tydlig trend mot bättre provresultat, trots löpande provtagningar under flera år. Resultaten har visat sig variera från år till år. Det finns dock ett antal anläggningar som under flera år i rad klarat riktvärdena för avloppsvatten.

För att kunna tolka provresultaten och göra en bedömning av vilka åtgärder som krävs, förutsätts att det utöver själva analysresultaten finns annan relevant information om anläggningen, provtagningsförfarande etc. Analysresultaten påverkas av en mängd olika faktorer som t.ex. typ av rening på anläggningen, vilken kemikalieförbrukning anläggningen har, recirkulationsgrad för tvättvattnet, användning av petroleumbaserade avfettningsmedel, var provtagningspunkten sitter mm.

Miljöförvaltningen konstaterar att rapporteringen av provresultaten ofta brister vad gäller t.ex. information om bl.a. de ovan nämnda faktorerna. Med en förbättrad rapportering ökar förvaltningens möjlighet att bistå verksamhetsutövarna i att tolka provresultaten och bedöma vilka eventuella åtgärder som krävs. Det är också viktigt att så snabbt som möjligt vidta åtgärder om de redovisade utsläppen överstiger riktvärdena. Detta försvåras av att tiden är lång från att prover tas till att resultat redovisas. Det effektivaste sättet att utnyttja de två veckoprovtagningarna vore att resultatet från den första veckoprovtagningen redovisades så snart analysresultaten är klara. Om riktvärdena inte klaras efter första provtagningsveckan, ska åtgärder vidtas. Det andra veckoprovet kan då fungera som en kontroll av effekterna av vidtagna åtgärder. Förvaltningen avser att bjuda in de konsulter, firmor som utför provtagning för att diskutera de faktiska möjligheterna att snabba upp resultatredovisningen.

Det finns även svårigheter att komma tillrätta med dåliga utsläppsvärden när olika företag sköter tvätt, rening och kemikalier. På vissa anläggningar utförs skötsel och drift av själva tvätten av ett företag och reningsanläggningen av ett annat. I vissa fall hanteras kemikalierna av ett tredje företag. I dessa fall, där olika företag ansvarar för olika delar i tvätt och reningsprocessen, är det svårt att få en överblick. Möjligheten att påverka reningsresultatet minskar eftersom de olika processerna hänger ihop. Förvaltningen ser dock att fler anläggningar nu väljer att upphandla ett totalavtal med ett företag som hanterar både tvätt, kemikalier och rening.

Erfarenheter från tillsynen

En generell iakttagelse från förvaltningens sida är att kontinuiteten i provtagningen och tillsynen har positiva effekter. Verksamhetsutövarna vet vilka krav som ställs och de har arbetat in rutiner för provtagningen. Det har också möjliggjort upphandling av konsulter på kostnadseffektivt sätt. De regelbundna besöken motiverar till bättre miljöarbete och det underlättar vid uppföljning av brister och synpunkter.

Kontinuiteten i tillsynen bidrar också till bättre relationer med verksamhetsutövarna. Tillsynsbesöken upplevs inte lika "läskiga" som tidigare, utan verksamhetsutövarna ser kontakterna med miljöförvaltningen mer som ett samarbete där förvaltningen kan bidra till att öka företagens miljöprofil. Miljömedvetenheten hos deras kunder har ökat och många kunder förväntar sig att företagen bedriver ett aktivt miljöarbete. Som ett exempel kan transportföretagen O&CT nämnas. De satsar på miljöbilar och har beställt 15 bilar som körs på gas. Alla deras fordon körs på miljödiesel idag.

Förvaltningens målsättning är att alla anmälningspliktiga verksamheter ska besökas varje år. De mindre fordonstvättarna besöks var tredje år. Under 2011 har hittills 35 anläggningar besökts.

De vanligaste bristerna vid inspektion på de större anläggningarna har historiskt varit felaktig kemikalieförvaring och bristande egenkontroll. Kemikaliehanteringen har under de senaste åren blivit mycket bättre. Man har vidtagit olika åtgärder för att minimera risken för läckage till avlopp, skaffat tråg att ställa kemikalierna på etc. Dock finns brister i rutinerna när man t.ex. vid leveranser ställt kemikalierna utanför trågen.

Under året har förvaltningen förbjudit en större anläggning att driva tvätten då de haft reningsanläggningen avstängd. Mycket snart efter förbudet meddelats åtgärdades reningsanläggningen och tvätten kunde öppna igen. Förvaltningen har även förelagt en större biltvätt som saknar kompletterande rening att komma in med åtgärdsförslag för att klara utsläppsvärdena.

Under året har en satsning på mindre anläggningar gjorts, där status på reningsanläggningen har undersökts. På de anläggningar som tvättar fler än 2000 bilar har förvaltningen begärt en veckoprovtagning på avloppsvattnet. De flesta mindre anläggningar saknar kompletterande rening. För att minimera utsläpp av metaller och olja är det viktigt med en god skötsel av oljeavskiljaren. Verksamhetsutövarna måste ha en god egenkontroll, se till att oljeskiljaren töms regelbundet och att oljeavskiljaren är rätt dimensionerad för det antalet fordon som tvättas på anläggningen. På många anläggningar finns också dålig kunskap om vilka kemikalier som påverkar funktionen på oljeavskiljaren.

Andra anmärkningar förvaltningen har haft rör både bensin- och tvättverksamheten. Många stationer saknar en aktuell VA karta där det framgår var oljeavskiljarna ligger, hur och vart ledningar och avlopp går.

Egenkontrollen är något som förvaltningen och verksamhetsutövarna arbetar fortlöpande med.

Energifrågan är något som många stationer inte har gjort något åt, trots återkommande uppmaningar från miljöförvaltningens sida. Men även där ser förvaltningen att det blivit bättre. Shell/7-eleven genomför, över hela landet, ett projekt kallat Wattjakten. Här ingår översyn av tariffer, energichecklista samt nya/ändrade installationer. Genomgång och optimering av befintliga installationer (energichecklistan) innebär att 4 milj kWh sparades under år 2010. På installationssidan jobbar man bl.a. med rörelsevakter, LED- och induktionsbelysning.

Förvaltningen noterar också att vissa Statoil stationer börjat med energieffektivisering genom, t.ex. byte till ledlampor.

Erfarenheter i korthet

- Svagt positiv trend vad gäller utsläppsvärden.
- Ökat intresse i branschen för biltvättsproblematiken. Förvaltningen har bl.a. haft två möten med SPBI där vi fått ta del av deras arbete.
- Veckoprovtagning accepteras av verksamhetsutövarna och fungerar för deras del också som en kontroll av att leverantörer, servicefirmor etc. håller vad man lovat.
- Förbättrad kemikaliehantering.
- Arbete med energifrågan börjar komma igång.
- Fortsatt stort behov av stöd till de enskilda verksamhetsutövarna.

Framtida tillsyn

Tillsynen på biltvättarna kommer att fortlöpa som tidigare med årliga tillsynsbesök på de större anläggningarna och besök var tredje år på de mindre anläggningarna. Större fokus kommer att riktas på att vidta åtgärder vid dåliga provresultat på avloppsvattnet.

Utöver den löpande tillsynen kommer, under år 2012, arbetet med ställningstagande kring krav på reningsutrustning och provtagningsintervall för de mindre

anläggningarna att fortgå. Slutligt ställningstagande i båda dessa frågor bör föregås av samråd med branschföreträdare, SPBI och SVAB.

Förvaltningen kommer att arbeta vidare med att söka efter fler företag som utför tvätt av fordon. Det finns troligtvis fler mindre biltvättar och transportfirmor etc. som inte finns registrerade i förvaltningens tillsynsregister. Detta är ett arbete som sker kontinuerligt.

Det finns också verksamheter där man erbjuder tvätt av fordon på platser som inte är avsedda för tvätt, som t.ex. på parkeringsplatser. Där rinner tvättvattnet ut i närmaste avloppsbrunn utan rening. En kartläggning av dessa verksamheter behövs och en utredning av möjligheten att bedriva tillsyn på dessa verksamheter. Det är viktigt att förvaltningen, så långt möjligt, fångar upp alla verksamhetsutövare inom branschen för att minimera utsläpp av icke önskade ämnen i avloppsvattnet. Men det är även viktigt ur konkurrenssynpunkt att alla verksamheter inom branschen behandlas lika.

Andra aktiviteter framöver är att undersöka om den s.k. Järfällamodellen kan tillämpas i Stockholm. I Järfälla kommun har man haft ett samarbete mellan kommunen, Stockholm Vatten AB och vissa tvättanläggningar. Kommunen och SVAB har gått ut med information till allmänheten med rekommendation om att tvätta bilen på anläggningar med biltvätt. Biltvättsbolagen har erbjudit tvätt till rabatterat pris. Detta är ett bra sätt att få privatpersoner att tvätta sina bilar på biltvättar. Många boende i villaområden tvättar sina bilar på garageuppfarter och på gatan. Ett sådant samarbete gynnar både miljön och de företag som investerat i dyra tvätt- och reningsanläggningar.

Ett samarbete behövs med andra stockholmskommuner för att verka för en samsyn av kravnivå på biltvättanläggningar. För de mindre anläggningarna är det också viktigt att hitta en miljömässigt motiverad kravnivå vad gäller reningsutrustning och provtagning.

Möjligheten att snabba upp resultatredovisningen från genomförda provtagningar bör diskuteras, fr.a. med de konsulter som utför och redovisar provtagningen.

Tillämpning av utbytesprincipen vad gäller kemikalierna inom verksamheten är också något som kan bli aktuellt vid kommande tillsynssatsningar.

Miljöförvaltningen deltar i ett projekt om förenklad lagefterlevnad som IVL håller i. Projektets syfte är att förenkla för mindre verksamhetsutövare inom kemtvätt-, verkstads- och bensin och tvättbranschen att uppfylla lagkraven. Förvaltningen deltar i möten där också representanter från branschen, Svensk Bensinhandel, är med. Projektet kommer att fortsätta under 2012.

Sammanfattning av framtida tillsyn

- Ställa krav på åtgärder vid avvikande provresultat
- Fastställa provtagningsintervall för de mindre anläggningarna
- Tillsynsintervallen med årliga besök för de anmälningspliktiga verksamheterna och treårsintervall för de mindre anläggningarna behålls
- Vid anmälan av nya verksamheter/nya verksamhetsutövare sker tillsynsbesök där anläggningen går igenom och information om myndighetens krav på branschen ges. Nedlagd tid debiteras.
- Bjuda in de företag som genomför provtagning för att diskutera möjliga förbättringar.
- Undersöka om Järfällamodellen kan tillämpas i Stockholm

Slut

Bilagor

Bilaga 1 Tabell över provresultaten senaste vintern